

ANALYYSI

Analyysi: Kustannuskilpailukyky paranee vuosina 2017–2019

Suomen talous | 16.03.2017

Suomessa finanssikriisin alkuvaiheessa heikentynyttä kustannuskilpailukykyä ei toistaiseksi ole pystytty juuri korjaamaan. Euroalueeseen nähden Suomen kustannuskilpailukyky alkaa kuitenkin kohentua vuosina 2017–2019 muuta euroaluetta selvästi hitaammin nousevien työkustannusten ja hieman piristyvän tuottavuuskasvun myötä. Heikkenevä vaihtosuhte kuitenkin hankaloittaa kustannuskilpailukykyyn parantamista.

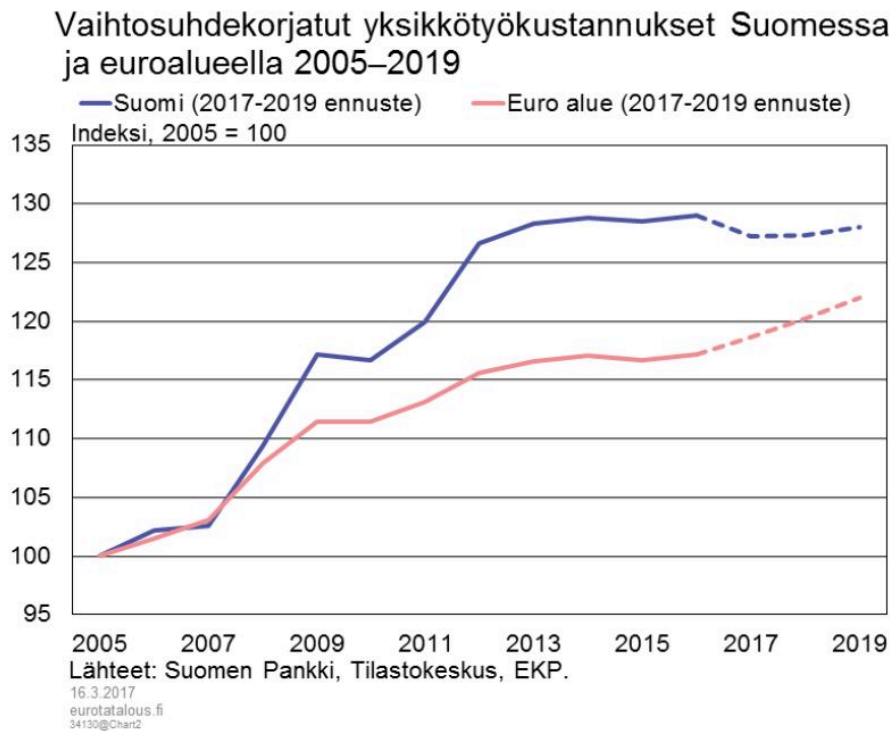
Suomen kustannuskilpailukykyyn lähivuosien kehitystä voidaan tarkastella suhteessa muuhun euroalueeseen niiden indikaattorien perusteella, jotka on mahdollista ennustaa tuleville vuosille.¹ Vertailua ei tässä tehdä laajempaan kilpailijamaiden ryhmään, sillä riittävän kattavaa yhdenmukaista ennustemateriaalia ei ole saatavissa.

Suomen työkustannusten² nousu jatkui finanssikriisin puhjettua selvästi muuta euroaluetta

nopeampana vuoteen 2012 asti ja on sen jälkeen jatkunut suunnilleen samatahtisena (kuvio 1). Suhteellisilla työ kustannuksilla mitattuna Suomen kustannuskilpailukyky euroalueeseen nähden ei ollut siis juuri parantunut vielä viime vuoteen mennessä. Vuonna 2017 Suomen työ kustannusten nousu kuitenkin taittuu, kun sopimuspalkat eivät kilpailukyky sopimuksen mukaisesti nouse ja leikkaukset työnantajien sosiaaliturvamaksuissa alentavat työpanoksen hintaa. Samalla työ kustannusten nousu euroalueella keskimäärin hieman jopa kiihtyy. Kustannuskilpailukykyyn parantuminen olisi mitä todennäköisimmin selvempää, jos verrattaisiin työtuntikohtaisten palkansaajakorvausten kehitystä eikä palkansaajien lukumäärään suhteutettua työ kustannusta, sillä kiky-sopimuksen mukainen työajan pidennys alentaa työtunnin keskimääräistä hintaa Suomessa.

Vuosina 2018 ja 2019 Suomen työ kustannukset kääntyvät uudelleen nousuun, mutta nousuvauhti jää muuta euroaluetta hitaammaksi, joten kustannuskilpailukykyyn parantuminen suhteessa euroalueeseen jatkuu.

Kuvio 1.

Pelkkä työ kustannusten seuraaminen ei anna riittävää kuvaa kustannuskilpailukykyyn kehityksestä, sillä viime kädessä olennaista on, mitä tehdyllä työllä saadaan aikaan. Jos tuottavuuden kasvu on voimakasta, niin palkatkin voivat nousta nopeasti. Tämän vuoksi kustannuskilpailukykyä kuvataan yleisimmin yksikkötyökustannuksiin perustuvien mittarien

avulla (ks. myös "Kustannuskilpailukyvyyn mittaaminen Suomessa"). Suomen tapauksessa on huomioitava lisäksi vaihtosuhteen vaikutus, sillä vientihintojen ja tuontihintojen suhde on kehittynyt viime vuosikymmeninä poikkeuksellisen epäedullisesti ja pienentänyt ulkomaankaupasta saatua reaalituloa.

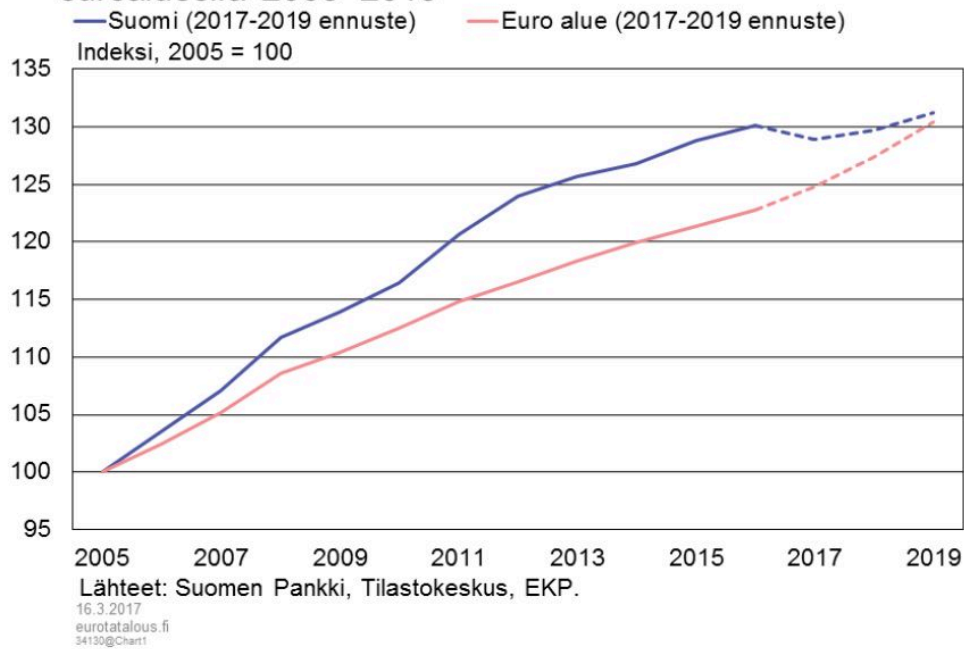
Koko talouden vaihtosuhtekorjatuilla yksikkötyökustannuksilla mitattuna Suomen kilpailukyky pysyi 2000-luvulla finanssikriisin kynnykselle asti muuhun euroalueeseen nähden muuttumattomana, sillä keskimääräistä nopeampaa työkustannusten nousua vastasi keskimääräistä nopeampi tuottavuuden paraneminen (kuvio 2). Tuottavuuden kasvu oli sähkö- ja elektroniikkateollisuuden poikkeuksellisen hyvän kehityksen vuoksi niin voimakasta, että se kompensoi myös jo vuosituhannen vaihteen tienoilla alkanutta vaihtosuhteen heikkenemistä.

Finanssikriisiä seuranneessa taantumassa Suomen kustannuskilpailukyky heikkeni, eikä tällöin menetettyä kilpailukykyä ole toistaiseksi vielä vaihtosuhtekorjattujen yksikkötyökustannustenkaan valossa pystytty kuromaan umpeen. Suomen tilanne suhteessa euroalueeseen ei vuosina 2012–2016 parantunut, mutta se ei myöskään heikentynyt lisää.

Vaihtosuhtekorjatuilla yksikkötyökustannuksilla mitattuna Suomen kustannuskilpailukyky kuitenkin paranee selvästi ennustevuosina kilpailukykysovimuksen hillitessä työkustannusten nousua ja tuottavuuden kasvun hieman kiihtyessä huolimatta siitä, että vaihtosuhteen odotetaan edelleen heikentyvän enemmän kuin euroalueella keskimäärin.

Kuvio 2.

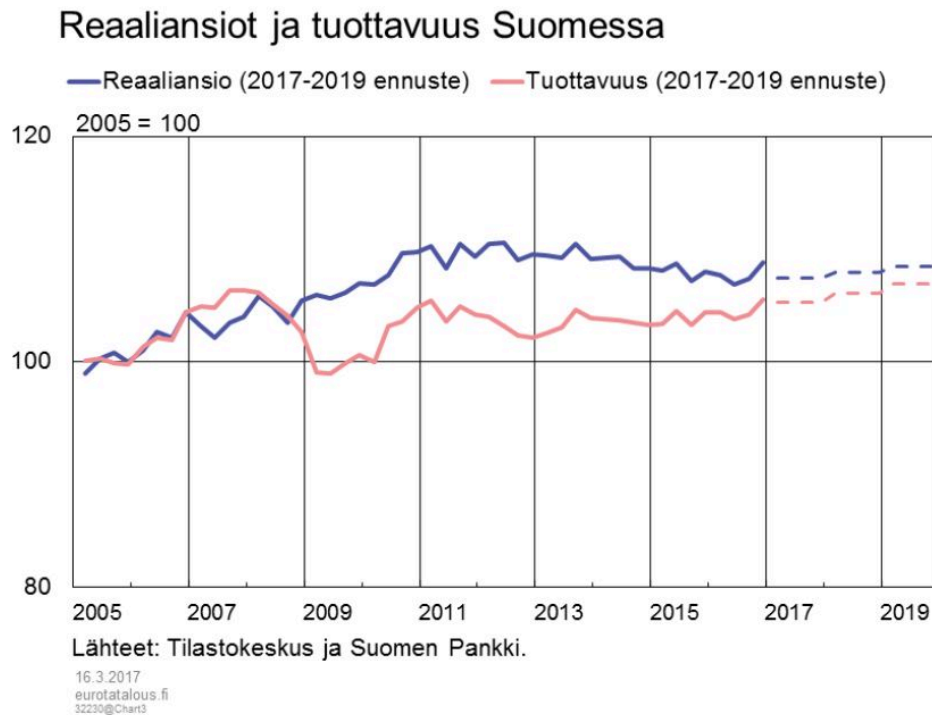
Keskimääräinen työkustannusten kehitys Suomessa ja euroalueella 2005–2019

Finanssikriisiä seuranneen taantuman alkuvuosina heikentyneen kustannuskilpailukyvyyn taustalla oli reaali-palkkojen ja tuottavuuden eriytyminen, kun palkat jatkoivat kasvuaan, mutta tuottavuus romahti. Jos reaali-palkkojen nousu on tuottavuuden kasvua nopeampaa, niin talousteorian mukaan työllisyys heikkenee, sillä sen kysyntä laskee. Tämän yhteyden vuoksi kustannuskilpailukyvyllä on merkitystä myös koko talouden työllisyydelle, vaikka siihen vaikuttavat toki monet muutkin asiat.

Suomessa kustannuskilpailukyvyyn heikkenemistä finanssikriisin jälkeen ei toistaiseksi ole pystytty juuri korjaamaan ja samanaikaisesti työllisyys on jäänyt selvästi finanssikriisiä edeltäneen tason alapuolelle. Kustannuskilpailukyvyyn paranemisen voi kuitenkin odottaa parantavan työllisyystilannetta etenkin nyt, kun työmarkkinoilla on ylitarjontaa (ks. [Kajanoja 2016: "Suomen kustannuskilpailukyky: lisää hyödyllisiä mittareita ja vastauksia kysymyksiin"](#)).

Kuvio 3.

Kuviossa 3 on kuvattu reaaliensioiden³ ja tuottavuuden kehitystä työtuntia kohden. Vaikka tuottavuuden kasvu on viime vuosina keskimäärin ollut hyvin vaimeaa, niin finanssikriisin alkuvaiheessa tapahtunut eriytymiskehitys on kääntynyt, sillä reaaliensioiden kehitys on tässä käytetyllä mittarilla ollut jopa negatiivista vuoden 2012 jälkeen. Vuonna 2017 reaaliensiot, eli reaaliset palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohden, laskevat edelleen, kun kilpailukykysojimus hidastaa nimellisten ansioiden nousua ja leikkaa työnantajan sivukuluja samalla, kun inflaatio kiihtyy. Tuottavuuskasvu puolestaan hieman piristyy ollen vajaata yhtä prosenttia koko ennustejakson ajan. Vuosina 2018 ja 2019 reaaliensioiden kehitys jää vain hieman tuottavuuskasvua hitaammaksi. Työllisyyskehityksen heikkeneminen pysähtyi vuonna 2016, ja ennustevuosina työllisyyden odotetaan paranevan.

Suomen Pankki on julkaissut raportin [Suomen kustannuskilpailukyyn viimeaikaisesta kehityksestä](#). Raportti perustuu valikoituun joukkoon Suomen tilanteeseen sopivia kustannuskilpailukyyn indikaattoreita. Raportissa kuvataan kilpailukyyn kehitystä vuoteen 2015 asti.

Viitteet

1. Vuosien 2017–2019 luvut perustuvat Suomen pankin maaliskuun 2017 ennusteeseen ja EKP:n joulukuun 2016 ennusteeseen. ↑
2. Työkustannuksia kuvataan tässä palkansaajakorvauksilla (= palkkasumma + työnantajan sosiaaliturvamaksut) palkansaajaa kohden. ↑
3. BKT-deflaattorilla deflatoidut työtuntikohtaiset palkansaajakorvaukset. Tämä reaaliansiokäsité vastaa parhaiten keskimääräisen työkustannuksen kehitystä koko kansantalouden tasolla. ↑

Asiasanat

ennuste, kilpailukyky, kustannuskilpailukyky, reaali-palkat, tuottavuus